

Memòria d'activitats del 2010

1. ACTES PÚBLICS

— Conferència «Minories francòfones del Canadà fora del Quebec», a càrrec de Claus Pusch

Claus Pusch és un reconegut sociolingüista que actualment és professor de lingüística romànica a Alemanya.

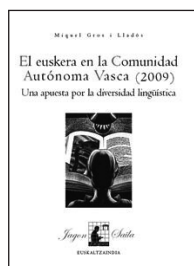
Es tracta d'una panoràmica de la situació del bilingüisme canadenc a nivell d'estat, on l'anglès i el francès posseeixen estatus d'oficialitat. Fora del Quebec, que és l'única província de majoria francòfona, hi ha altres províncies que posseeixen minories de llengua francesa. La capital federal, Ottawa, també conté una minoria d'aquesta llengua, que es beneficia igualment del reconeixement oficial del francès.

Data: 14 de gener a les 19 h

Lloc: Sala Puig i Cadafalch de l'Institut d'Estudis Catalans

— Presentació del llibre *El euskera en la Comunidad Autónoma Vasca (2009). Una aproximación a la diversidad lingüística*, a càrrec de Miquel Gros, advocat i sociolingüista

Miquel Gros i Lladós és advocat de professió i sociolingüista de vocació. El seu anterior treball, publicat el 2007, ja feia veure una de les seves principals inquietuds: la compilació i l'estudi de les dades demolingüístiques com a material d'anàlisi que permeti una legislació més conseqüent per a les llengües minoritzades.

El llibre fa una breu introducció a la diversitat lingüística europea i espanyola, per presentar seguidament l'evolució última de l'euskera a la comunitat autònoma basca en les tres darreres dècades i les seves expectatives de futur, d'acord amb les dades demolingüístiques. El relatiu èxit d'aquest procés no pot amagar els enormes entrebancs de qualsevol recuperació lingüística, que provenen de l'actuació legislativa de l'Estat, com demostrava el recent Informe del Comitè d'Experts del Consell d'Europa. Per això l'autor planteja

l'absoluta necessitat d'una política lingüística d'Estat que estableixi quin futur es vol per a totes les seves llengües.

Data: dimarts 16 de febrer a les 18.30 h

Lloc: Sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans

— Presentació «Els determinants del coneixement lingüístic de la població immigrada: una aplicació economètrica aplicada al cas del català», a càrrec d'Antonio di Paolo

Antonio di Paolo, doctorand en economia, ha treballat l'àmbit de l'economia de la llengua ja tractat per autors com Silvio Rendon i altres. L'objectiu de l'estudi és analitzar el procés d'aprenentatge lingüístic dels nouvinguts, fent servir un model economètric que permet considerar a nivell empíric l'efecte dels tres elements claus per l'aprenentatge lingüístic, segons una perspectiva econòmica: l'exposició a la llengua, la intensitat de l'exposició i l'eficiència en l'aprenentatge lingüístic. Els resultats confirmen les indicacions teòriques, i també posen en relleu el rol del nivell d'instrucció a l'hora d'explicar les diferències en les trajectòries d'aprenentatge de la llengua catalana.

Data: 4 de març a les 18.30 h

Lloc: Sala Puig i Cadafalch de l'Institut d'Estudis Catalans

— «El català i els joves: les propostes de política lingüística del Consell Social de la Llengua Catalana», a càrrec d'Albert Bastardas

El ple del Consell Social de la Llengua Catalana, òrgan consultiu de la política lingüística, de 28 de novembre de 2007 va acordar la creació d'una ponència encarregada d'elaborar una proposta de recomanacions per a una política lingüística adreçada al foment del català entre els joves. La ponència va ser dirigida pel doctor Albert Bastardas i Boada de la Universitat de Barcelona. Les sessions de treball de la ponència van tenir lloc entre abril i juliol de 2008, i en cadascuna hi intervenia un expert convidat del món juvenil de diversos àmbits (usos interpersonals, educació, món econòmic i laboral, i mitjans de comunicació i noves tecnologies). En aquesta conferència se'ns presenten les conclusions i recomanacions principals de la ponència.

Data: 7 d'abril a les 18.30 h

Lloc: Sala Pere Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans

— Cicle «L'acció institucional actual a favor del català a Catalunya»

Es tracta d'un cicle de conferències amb la participació de responsables dels diversos organismes públics que s'ocupen dels eixos estratègics de la política lingüística a Catalunya.

Les conferències són:

- «L'espai de cultura i comunicació de la llengua catalana», a càrrec de Joan Manuel Tresserras, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- «El català a l'ensenyament», a càrrec del cap del Servei d'Immersiò i Ús de la Llengua del Departament d'Educació, Pere Mayans.
- «La situació sociolingüística al comerç de Catalunya», a càrrec d'Enric Aloy, secretari general del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.
- «El català i la llei d'acollida», a càrrec del secretari per a la Immigració, Oriol Amorós.

Joan Manuel Tresserras va exposar el marc normatiu de les comunicacions i els criteris de la política de cultura i comunicació en català. L'autor va recollir la idea que a Catalunya hi pot haver un ecosistema autònom de cultura i comunicació. Finalment, el ponent va exposar la política proposada arran de la llei del cinema.

Pere Mayans defineix el concepte d'immersió lingüística i els seus objectius, un dels quals és l'assoliment de la competència comunicativa de l'alumnat en català i castellà. El model d'immersió lingüística també afavoreix la cohesió social i evita la segregació per raons de llengua. El ponent també va analitzar el Pla per a la Llengua i Cohesió Social, les seves línies estratègiques, l'assessorament LIC (Llengua, Interculturalitat i Cohesió social) i el funcionament i els recursos de les aules d'acollida. Cal destacar també la importància de la continuïtat de l'educació en el context social de la comunitat, a través dels Plans Educatius d'Entorn.

Enric Aloy va explicar les actuacions dutes a terme en el món del comerç, com ara els tràmits administratius, la retolació o la promoció de l'ús intern del català a les empreses. També s'han realitzat altres actuacions com ara cursos de llengua per a personal de diversos oficis.

Oriol Amorós va exposar el pla d'acollida i va comentar que un dels seus objectius és dotar les persones immigrants de prou autonomia perquè tinguin les mateixes oportunitats que la resta de ciutadans. També va assenyalar que el català ha de quedar establert com a llengua comuna. La llei d'acollida diu que al llarg del procés d'integració a la societat catalana la persona nouvinguda ha d'assolir el coneixement bàsic de català i castellà. En la primera acollida el procés d'aprenentatge ofereix en primer lloc la formació en llengua catalana.

Data: del 26 d'abril al 3 de juny

Lloc: Institut d'Estudis Catalans

— Acte sobre «La llengua catalana i la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. Anàlisi i perspectives»

Acte organitzat per la Societat Catalana de Sociolingüística, la Secció Filològica i la Presidència de l'IEC.

Va obrir l'acte l'Il·lustríssim Sr. Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans. Hi van participar:

- Antoni Milian, catedràtic de dret administratiu de la Universitat Autònoma de Barcelona i director de la *Revista de Llengua i Dret*.
- Francesc Xavier Vila, professor de sociolingüística de la Universitat de Barcelona i director del Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació.
- Ferran Requejo, catedràtic de ciència política de la Universitat Pompeu Fabra.

Antoni Milian va fer una àmplia exposició de la situació legal de l'ús de la llengua catalana en el marc de la sentència del Tribunal Constitucional i va analitzar la reglamentació dels usos lingüístics a les administracions.

Per la seva banda, Francesc Xavier Vila va explicar la situació legal en l'ensenyament, esmentant aquelles parts de la sentència que podien quedar subjectes a diverses interpretacions. Francesc Xavier Vila també va exposar les perspectives de futur de l'ús del català en l'àmbit educatiu.

Finalment, Ferran Requejo va reflexionar sobre el contingut global de la sentència del Tribunal Constitucional i va posar de manifest la gravetat que té per a l'autonomia de Catalunya, ja que l'única solució que es preveu és un canvi del marc institucional i polític de relació entre Catalunya i l'Estat espanyol.

Data: dimecres 8 de setembre a les 18.30 h

Lloc: Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans

— Presentació del volum 20 de TSC sobre les Jornades d'ensenyament

Carles de Rosselló va fer la xerrada «Els usos lingüístics en l'educació infantil», que tracta del seu estudi sobre sociolingüística i educació. L'autor va analitzar les normes de tria lingüística entre els infants d'aquest àmbit educatiu.

En el marc d'aquesta sessió es va fer la presentació del número 20 de *Treballs de Sociolingüística Catalana*, que tracta sobre llengua i ensenyament. En aquest volum es recullen estudis quantitatius, anàlisis de la situació del català i la seva legitimació en l'ensenyament, i diverses actuacions i experiències pràctiques.

Data: 21 de setembre a les 18.30 h

Lloc: Sala Pi i Sunyer de l'Institut d'Estudis Catalans

— Jornada sobre els usos lingüístics interpersonals i institucionals

L'objectiu principal de la jornada és crear un espai de reflexió i debat sobre la situació dels usos lingüístics interpersonals i institucionals, així com del tractament que se n'ha fet en les línies de política lingüística al llarg dels últims anys.

La jornada s'organitza conjuntament amb la Càtedra de Multilingüisme Lingua-món-UOC que, a més, la patrocina. En la convocatòria de l'acte també hi col·labora la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Programa i intervencions:

Matí

10.00 h	Presentació de la Jornada: Bernat Joan, secretari de Política Lingüística; Isidor Marí, president de la Secció Filològica; Joaquim Torres, president de la SOCS
10.30 h	«Els usos lingüístics», per Isidor Marí
11.00 h - 11.30 h	Pausa esmorzar

Les dades

11.30 h	«L'evolució dels usos interpersonals o privats», per Joaquim Torres
12.00 h	«L'evolució dels usos institucionalitzats o públics», per Albert Fabà
12.00 h - 13.00 h	Debat

Tarda

Balanç i perspectives de futur

15.30 h	«Reflexió sobre la política lingüística a Catalunya», per Bernat Joan
16.00 h	«Com caracteritzar els usos lingüístics?», per Joan Solé i Camardons
16.30 h	«Els usos interpersonals o privats. Balanç i perspectives de futur», per Josep M. Aymà
17.00 h	«Els usos institucionalitzats o públics. Balanç i perspectives de futur», per Maite Puigdevall

Debat

18.30 h	Conclusions de la Jornada
---------	---------------------------

Isidor Marí va exposar com es formen i canvien els hàbits lingüístics, tenint en compte factors de socialització com canvis de residència i laborals. Va recalcar la interdependència entre els usos institucionalitzats i els personals.

Pel que fa a l'exposició de dades, Joaquim Torres va fer una exposició sobre l'evolució dels usos lingüístics a Catalunya durant el període 1997-2008. Durant aquest període hi ha hagut un canvi demogràfic a Catalunya que ha afectat el percentatge d'ús del català, encara que en la transmissió intergeneracional el català avança. En general, les persones que adopten el català com a nova llengua d'ús són parlants inicials de castellà, mentre que les persones que no parlen castellà ni català tendeixen a adoptar el castellà abans que el català. Caldrà, per tant, tenir una incidència entre el col·lectiu de parlants d'altres llengües per garantir l'ús de la llengua catalana.

Albert Fabà ha estudiat els usos en els contextos professionals. En la jornada va mostrar que a les botigues hi ha un descens en el percentatge d'ús del català. Aquest descens probablement s'explica per un factor demolingüístic, a causa de l'augment d'immigració. Tot i aquest descens percentual, el context de les botigues segueix essent on l'ús del català té més presència. Als bancs i a les caixes, però, el descens de l'ús del català és més marcat.

Finalment, Albert Fabà va explicar els resultats obtinguts a l'estudi Ofercat, fet pel Consorci per a la Normalització Lingüística i la Secretaria de Política Lingüística, basat en dades observades a diferents ciutats.

A la sessió de la tarda, Bernat Joan va repassar l'estat de la qüestió sociolingüística a Catalunya, fent una sèrie de reflexions des d'una perspectiva legal i institucional. Una sèrie de circumstàncies socials i demolingüístiques han fet que els objectius i les estratègies de les polítiques lingüístiques canviïn. Aquests nous objectius no sempre tenen un camí fàcil, i topen amb obstacles com ara el discurs originat arran de la sentència del Tribunal Constitucional, que qüestiona el paper de llengua pública comuna del català. Cal també consolidar les eines que tenim i construir eines noves adaptades a les noves circumstàncies per continuar amb una política lingüística adequada.

Joan Solé va fer una primera caracterització dels usos lingüístics, distingint entre comunicacions institucionalitzades, d'abast macrosociolingüístic, i comunicacions individualitzades. Aquest esquema estava basat en el model del Quebec. Joan Solé hi afegeix un tercer tipus, els usos professionals, que són els usos d'empreses o entitats amb els clients. La consolidació del català en aquest nivell d'usos professionals serà clau per una política lingüística d'èxit.

Josep Maria Aymà va fer un resum de les campanyes d'usos interpersonals del català.

Als anys noranta hi havia la creença que calia fer el català necessari amb un pla de normalització lingüística més contundent. D'altra banda, però, hi va haver un abandonament de les campanyes de sensibilització lingüística interpersonal. En una etapa posterior es va veure la importància d'incidir en els usos personals. És en aquell moment que sorgeixen iniciatives com ara els tallers per la llengua.

A partir de 2001 es va fer una separació entre campanyes adreçades a la sensibilització lingüística i les campanyes de dinamització. Les actuacions de sensibilització lin-

güística anaven adreçades bàsicament a empreses, públic jove i immigrants. Una de les actuacions més exitoses a l'hora de dinamitzar l'ús interpersonal és el programa de les parelles lingüístiques, que, segons el que va suggerir el ponent, podria augmentar la seva flexibilitat per ser encara més efectiu.

Els usos institucionalitzats han estat estudiats per Maite Puigdevall. La ponent va mostrar que les campanyes d'ús públic del català a l'Administració han donat els seus fruits pel que fa a la percepció del català com a llengua d'utilitat, especialment en la població jove universitària. En l'àmbit de les empreses també s'ha donat aquesta percepció d'utilitat en alguns casos en què els empresaris han vist la necessitat d'utilitzar el català en les seves comunicacions amb l'Administració. Hem de tenir en compte, però, que les prioritats lingüístiques de les empreses vénen determinades per la llengua dels seus clients i no la del territori. Caldrà, en qualsevol cas, continuar incidint en la promoció del català en l'Administració. Pel que fa als usos més informals, en l'àmbit de lleure, per exemple, caldrà buscar aliats, com ara associacions o ONG, que promoguin l'ús del català. Aquesta estratègia pot ser més efectiva en certs àmbits que el discurs de l'Administració.

Data: 28 de setembre

Lloc: Sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans

— «La India multilingüe, el tratamiento de las lenguas minoritarias», a càrrec d'Anik Nandi

Anik Nandi, doctorand indi de la Universitat de Santiago, va realitzar una exposició sobre la situació sociolingüística de l'Índia. Anik Nandi està realitzant un treball consistent en la comparació entre les polítiques lingüístiques a l'Índia i Espanya.

El ponent va explicar la situació en què es troben les llengües minoritàries a l'Índia. De la gran quantitat de llengües maternes, només una part són oficials. La gran amenaça per a les llengües minoritàries ve de la llengua nacional, l'hindi, i sobretot de l'anglès. Tot i que és àmpliament multilingüe, el sistema educatiu podria ajudar més a desenvolupar les llengües maternes, que necessiten d'un canvi en la política lingüística del país per a reforçar el seu paper.

Data: 7 d'octubre

Lloc: Sala Puig i Cadafalch de l'Institut d'Estudis Catalans

— Ponència sobre les polítiques lingüístiques a l'Índia, a càrrec d'Òscar Pujol

Òscar Pujol, autor del *Diccionari sànscrit-català* i director de l'Institut Cervantes de Nova Delhi, va analitzar la situació sociolingüística de l'hindi, la llengua nacional, i de les altres llengües.

Data: 21 d'octubre

Lloc: Sala Puig i Cadafalch de l'Institut d'Estudis Catalans.

— Presentació del llibre *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*, d'Emili Boix-Fuster

Aquest acte va ser organitzat conjuntament pel CUSC i la SOCS. La presentació va anar a càrrec d'Albert Bastardas, catedràtic del Departament de Lingüística General (UB). L'autor del llibre, Emili Boix, catedràtic del Departament de Filologia Catalana (UB), va explicar que el seu treball estudia les ideologies de parelles lingüísticament mixtes en el marc de la transmissió lingüística als fills.

Data: 24 de novembre

Lloc: Edifici Josep Carner de la Facultat de Filologia de la UB

2. ALTRES ACTIVITATS

Premi La Lupa d'Or

El 16 de desembre de 2010 es va fer l'acte de lliurament del premi La Lupa d'Or, per a llibres editats durant l'any 2009.

L'obra guanyadora va ser *Doble oficialitat i llengua pròpia, dues llengües i un territori*, de J. M. Salellas, a cura d'Ester Franquesa i Lluís Jou.

En el transcurs de l'acte es va impartir la conferència «Trajectòries lingüístiques dels joves catalans», a càrrec de Joan Pujolar, professor dels estudis d'Arts i Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya.

Carnet de soci

La Junta de la SOCS i la Secretaria Científica de l'IEC estan treballant perquè els socis i les sòcies de la SOCS puguin disposar d'un carnet. Aquest carnet permetrà, entre d'altres avantatges, l'accés a la Biblioteca de Catalunya i a la xarxa de biblioteques del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya.

Tríptic

Hem presentat un esborrany de tríptic de la SOCS a l'empresa Artyplan, que ens ha fet un pressupost i ens enviarà un disseny de tríptic. La idea és fer-ne unes 200 còpies per fer difusió de la SOCS.

Socis i Junta de la SOCS

Actualment la societat té 97 socis i sòcies.

A la secretaria de la Junta, Jordi Ballart ha substituït Anna Torrijos, que ha estat de baixa.

3. PUBLICACIONS

— *Treballs de Sociolingüística Catalana*, revista de la Societat Catalana de Sociolingüística. El 2010 s'ha publicat el volum 20, sobre llengua i ensenyament. Pel que fa al volum 21, el consell editorial va decidir que es dedicarà a presentar una àmplia panoràmica del que ha estat la sociolingüística catalana durant els seus primers trenta-cinc anys d'existència. El volum apareixerà el 2011.

D'altra banda s'ha cancel·lat el conveni de col·laboració signat el juliol de 2006 entre l'actual SOCS (aleshores Associació de Sociolingüistes de Llengua Catalana) i el portal Revistes Catalanes amb Accés Obert (RACO). Segons aquest conveni l'ASOLC es comprometia a introduir manualment el contingut de TSC a RACO. Actualment l'actualització de la revista TSC a RACO es fa de manera automàtica. TSC també és consultable i disponible en accés obert al Portal de Publicacions i a l'Hemeroteca Científica Catalana, ambdues de l'IEC.